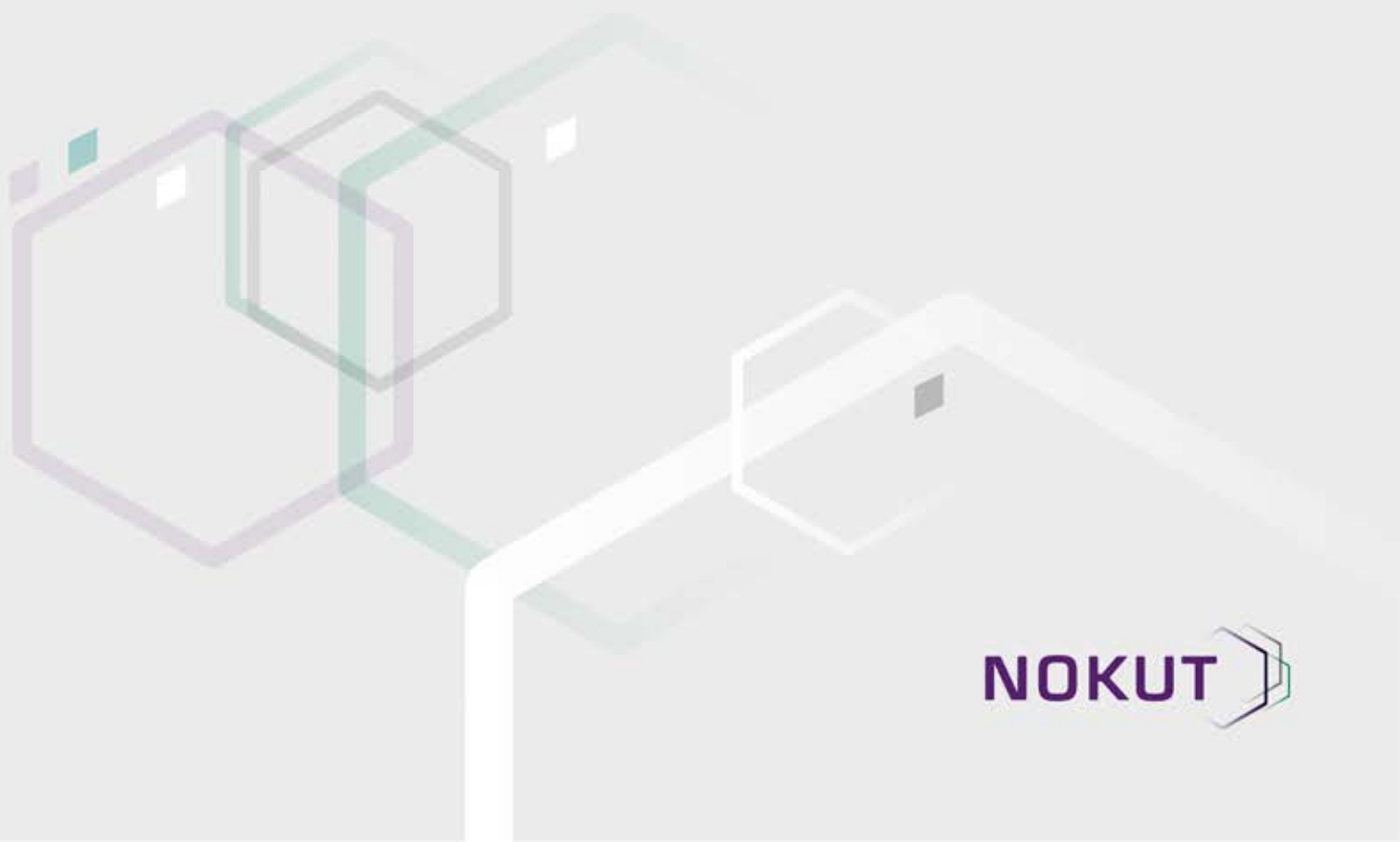

Studiebarometeret: Rapport 3–2015

Studiebarometeret 2014 – gjennomføring og svarinngang

Pål Bakken

NOKUT

NOKUT gjennomførte den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret for andre gang høsten 2014. I alt deltok cirka 25 000 studenter, noe som utgjør 42 % av alle som fikk tilsendt spørreskjemaet.

Denne rapporten beskriver arbeidet i forkant av, underveis i og i etterkant av datafangsten. Rapporten beskriver også svarinngangen nasjonalt, institusjonsvis og på studieprogramnivå. I tillegg beskrives regler for og hvor mange studieprogram vi kan publisere data for på Studiebarometeret.no.

Sammendrag

Undersøkelsen gjennomføres av NOKUT, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Undersøkelsen ble gjennomført for andre gang høsten 2014.

Alle studenter som er i sitt 2. studieår, og alle som er i sitt 5. studieår i ett studieprogram inngår i populasjonen. I 2014 var 58 universiteter og høyskoler og 1 738 studieprogram med i undersøkelsen. Totalt sett utgjør dette omtrent 58 000 studenter, av disse besvarte 42 % spørreskjemaet.

Det samme spørreskjemaet sendes alle respondentene. Vi spør om studentenes syn på ulike dimensjoner ved studiekvalitet på eget studieprogram.

Lenke til undersøkelsen ble sendt via e-post og SMS fra og med 14. oktober. Undersøkelsen stengte 5. november.

Det tar om lag 11 minutter å besvare skjemaet. De fleste som begynner å besvare undersøkelsen fullfører: frafallet er på 8 % underveis i utfyllingen.

Svarprosenten varierer veldig mellom institusjoner og mellom studieprogram. Mange studieprogram er små, med få studenter og har ditto få mottakere av spørreskjema. Mange av de små programmene har for få respondenter til at vi viser svardata for dem i nettportalen. NOKUT presenterer svardata for 1 155 studieprogram. Dette utgjør 66 % av alle studieprogrammene, på disse programmene går ca. 90 % av studentene.

Innhold

Sammendrag	1
1. Om Studiebarometeret	3
Bakgrunn og formål	3
Hvem gjennomfører Studiebarometeret?	3
Hvem inngår i spørreundersøkelsen?	3
2. Spørreskjemaet	4
3. Gjennomføring av undersøkelsen	5
Datagrunnlaget.....	5
Markedsføringen	6
Datafangsten	7
Skjemautfylling: tidsbruk og frafall.....	8
4. Svarinngang	10
Nasjonalt nivå.....	10
Institusjonsnivået	11
Utdanningstyper	12
Studieprogramnivået.....	13
5. Hvor mange studieprogram kan vi vise svardata for?.....	14

1. Om Studiebarometeret

Bakgrunn og formål

Den nasjonale studentundersøkelsen Studiebarometeret gjennomføres av NOKUT, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. En del av oppdraget var å presentere resultater fra undersøkelsen i en ny nettportal. Spørreundersøkelsen kartlegger studentens oppfatning av kvalitet på sitt studieprogram. Nettportalen Studiebarometeret.no presenterer resultatene fra undersøkelsen for hvert studieprogram.

Formålet med Studiebarometeret er å gi enkel og brukervennlig informasjon om opplevd studiekvalitet på studieprogrammer som tilbys av norske høyere utdanningsinstitusjoner. Informasjonen skal bidra til å styrke arbeidet med kvalitetsutvikling i høyere utdanning og gi studiesøkere nyttig informasjon for å velge studieprogram og studiested. Målgruppene for Studiebarometeret er institusjoner som tilbyr høyere utdanning, studiesøkere, studenter, myndigheter og andre som er interessert i høyere utdanning.

Ett av NOKUTs formål er å fremme kvalitet i høyere utdanning. NOKUTs arbeid skal også bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning. Studentenes stemme er en viktig indikator på studiekvalitet og Studiebarometeret.no er et viktig hjelpemiddel for å spre kunnskap om studiekvalitet.

Hvem gjennomfører Studiebarometeret?

NOKUT gjennomfører selv undersøkelsen og tilrettelegger data for nettportalen.

Studiebarometerets referansegruppe gir viktige bidrag. Den består av representanter fra Kunnskapsdepartementet (KD), Universitets- og høyskolerådet (UHR), Norsk studentorganisasjon (NSO), Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) og Senter for profesjonsstudier (SPS) ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

NOKUTs løpende dialog med sektoren, blant annet med Studiebarometerets kontaktpersoner på hver institusjon, bidrar til å videreutvikle og forbedre Studiebarometeret.

NOKUT får hjelp i datafangsten (blant annet til utsending av SMS) av firmaet Friske Fakta. Utvikling av nettportalen ble lagt ut på anbud, og er bygd opp av Creuna.

Gjennomføring av studentundersøkelsen er godkjent av personvernombudet vårt, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Forskere kan få tilgang til anonymiserte data fra Studiebarometeret via NSD sine nettsider.¹

Hvem inngår i spørreundersøkelsen?

Deltakelse i den nasjonale studentundersøkelsen er frivillig for institusjonene. Målet vårt er at alle studieprogrammer på bachelor- og mastergradsnivå med varighet på minst tre semester skal inngå.

¹ Studiebarometeret 2014 på NSD:

<http://nsddata.nsd.uib.no/webview/index.jsp?node=0&submode=ddi&study=http%3A%2F%2F129.177.90.161%3A80%2Fobj%2FStudy%2FNSD2172&mode=documentation&top=yes&language=no>

Samtlige institusjoner som tilbyr høyere utdanning i Norge ble invitert til å delta i undersøkelsen. Dette omfattet om lag 70 institusjoner sommeren 2014. Blant disse var det noen få (fem) som ikke tilbød hele bachelor- og mastergrader, disse ble definert ut. De militære utdanningsinstitusjonene deltok ikke. Alle universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler under Kunnskapsdepartementet deltok. I tillegg deltok Politihøgskolen. Alle private institusjoner, unntatt Noroff Høyskole, var med. Studiebarometeret 2014 omfattet dermed 58 institusjoner.²

Studiebarometeret skal omfatte alle studieprogram på bachelor- og mastergradsnivå med varighet på minst tre semester som tilbys i Norge. Dette inkluderer «ordinære» bachelor- og mastergradsstudier samt 4-, 5- og 6-årige profesjonsutdanninger som grunnskolelærer, lektorprogram, sivilingeniør, medisin, veterinær etc. Til sammen utgjorde dette 1 738 studieprogram i 2014, fordelt på 955 bachelorgradsprogrammer og 783 mastergradsprogrammer.³

Alle andreårs studenter på bachelor- og mastergradsprogrammer, som er registrert som studenter i høstsemesteret, skal inngå. På lengre profesjonsutdanninger spør vi studenter som er i sitt andre og studenter som er i sitt femte studieår. Undersøkelsen omfatter ikke studenter som er i permisjon. Til sammen utgjorde dette en kontaktbar populasjon på drøyt 58 000 studenter.

2. Spørreskjemaet

Spørreskjemaet inneholder en rekke spørsmål om studentenes oppfatninger av kvalitet ved ulike sider av studieprogrammene. Spørsmålene er rettet mot studieprogramnivå, ikke emne- eller institusjonsnivå. Vi stiller de samme spørsmålene til alle studenter, uavhengig av type studieprogram.

Unntaket er spørsmålene om praksis, som bare stilles til studenter på studieprogram der det er gjennomført organisert praksis på det tidspunktet skjemaet sendes ut. NOKUT ba institusjonene om informasjon om hvilke studieprogram dette gjaldt. Det vil vi fortsette med, i tillegg ønsker vi å kvalitetssikre denne informasjonen gjennom å spørre studentene selv i skjema.

Det tar om lag 11 minutter å besvare skjemaet. Skjemaet består av 19 bolker (batterier) av spørsmål, i tillegg til et åpent kommentarfelt og et spørsmål om samtykke til kobling av data⁴. Hver av de 19 batteriene har opptil flere påstander det skal tas stilling til. Totalt består skjemaet av om lag 90 spørsmål/påstander. Studentene kan velge om de vil besvare skjemaet på bokmål, nynorsk eller engelsk. Lenke til spørreskjemaene finnes her:

<http://www.nokut.no/no/Student/Studiebarometeret/Om-Studiebarometeret/>

Spørreskjemaet baserer seg på erfaringene fra flere institusjoner/personer, blant annet NIFU, SPS, Universell, enkelte utdanningsinstitusjoner og NOKUT.⁵

² Campus Kristiania deltar som tre enheter i Studiebarometeret: Markedshøyskolen, Norges helsehøyskole og Norges kreative høyskole. I nettportalen grupperes dermed studieprogrammene på 60 enheter.

³ NOKUT har slått sammen noen få studieprogram, dette gjelder primært ingeniørprogram med Y-vei, som i realiteten er samme program som det «ordinære» ingeniørstudiet, men som har ulik opptaksvei.

⁴ Vi ber om samtykke til å koble svardata med de bakgrunnsdataene vi allerede har. Om respondenten ikke gir samtykke, kobler vi ikke personlige bakgrunnsdata som alder og kjønn. Nesten 80 % samtykket til kobling.

⁵ SPS og NIFU er begge representert i Studiebarometerets referansegruppe. Universell (<http://www.universell.no/>) gjennomførte tidligere en nasjonal studentundersøkelse med en annen tematikk.

Skjemaet ble første gang testet vinteren 2013, i forbindelse med en pilotundersøkelse blant studenter på seks studieprogram. Skjemaet ble validert ved hjelp av flere innfallsvinkler: Det ble vurdert av studentgrupper før pilotundersøkelsen, respondentenes kommentarer i skjema ble analysert og det ble foretatt intervjuer av ti respondenter i etterkant. Samlet sett fikk skjemaet gode tilbakemeldinger, men noen justeringer ble gjort.

Basert på egne erfaringer og analyser og innspill fra sektoren, endret NOKUT en del på spørreskjemaet etter første ordinære undersøkelse høsten 2013. De største endringene ble gjort i følgende batterier:

- Bakgrunn for valg av studieprogram, som gjennomgikk en stor omlegging.
- Studieprogrammets struktur (ble tatt ut i sin helhet).
- Praksis (nytt i 2014). Studenter med veiledet praksis mottok seks spørsmål utover den ordinære undersøkelsen. Disse er knyttet til forberedelser, oppfølging underveis, sammenheng mellom teori og praksis og vurdering av praksis generelt.
- Eksamen/vurdering. Det ble lagt til flere nye spørsmål om eksamen, blant annet om eksamen oppfordret til refleksjon og kritisk tenkning
- Motivasjon (nytt i 2014). Det ble lagt til flere spørsmål om motivasjon, blant annet om institusjonens bidrag til motivasjon.
- Tidsbruk: Ble endret ved at det ble lagt til spørsmål om total tidsbruk og tidsbruk knyttet til frivillig arbeid. I 2013 valgte de svarende timetall fra en rullegardinmeny, i 2014 skrev de inn timetallet. Dessuten har NOKUT tydeliggjort hva som skal ligge til grunn for studentenes estimater ved hjelp av forbedrede hjelpetekster.

De fleste batteriene og spørsmålene gjennomgikk ingen endringer. Det gjelder Undervisning og veiledning, Studie- og læringsmiljø, Medvirkning, Engasjement og sammenheng, Utveksling og Læringsutbytte. Batteriene Yrkesrelevans og Undervisnings- og arbeidsformer ble noe endret.

I 2015 ble det opprettet en arbeidsgruppe, bestående av tre representanter oppnevnt av UHR, som skal bistå NOKUT med å videreutvikle spørreskjemaet. Hverken NOKUTs egne analyser av svarene fra 2014, eller arbeidsgruppas foreløpige innspill, tilsier at spørreskjemaet endrer seg i særlig grad i 2015.

3. Gjennomføring av undersøkelsen

Datagrunnlaget

Institusjonene ble orientert om gjennomføringen av Studiebarometeret sommeren 2014. Dette ble gjort via brev sentralt til institusjonene og i e-post til Studiebarometerets kontaktpersoner ved institusjonene.⁶

NOKUT trenger data om hver enkelt student fra de studieadministrative systemene for å kunne gjennomføre Studiebarometeret. Disse dataene er primært kontaktdata (studentenes «private» e-postadresser, studentenes «institusjonsgenererte» e-postadresser og deres telefonnummer), noen

⁶ NOKUT har bedt institusjonene om å få en (eller flere) kontaktpersoner på hver institusjon. Disse fungerer som bindeledd mellom NOKUT og institusjonsledelsen, og bidrar med innspill og hjelp til markedsføring av Studiebarometeret overfor studentene og til bruk av data fra undersøkelsen på institusjonen.

personlige bakgrunnsvariabler (kjønn, alder med flere) og en del andre data (navn på institusjon, navn på studieprogram, studieprogramkode, NUS-kode, med flere). NOKUT fikk tillatelse fra hver av institusjonene til å innhente disse dataene fra Felles studentsystem (FS). Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT)⁷ har tilgang til alle de lokale FS-ene og foretok uttrekket av data for NOKUT. Institusjoner som ikke bruker FS rapporterte tilsvarende data direkte til NOKUT.

Gjennom FS og institusjonenes direkte rapportering fikk NOKUT data på cirka 58 000 studenter. Etter at NOKUT mottok dataene fra FSAT og fra institusjonene som ikke bruker FS, kontrollerte vi dataene. Kontrollen avdekket dubletter, både internt på enkelte institusjoner (300) og mellom institusjoner (om lag 180). Interne dubletter behandles ved at den ene av forekomstene fjernes. Prinsippene vi bruker er at oppføringen med lavest gradsnivå fjernes. Ved likt gradsnivå fjernes forekomsten med lavest antall avlagte studiepoeng. Dubletter er ikke ønskelig, blant annet for å unngå utsending av lenke til skjema mange ganger til samme student.

NOKUT påfører også en del ekstra variabler. Dette er blant annet «utdanningsstype», en variabel NOKUT har opprettet for analyseformål.

Datakvaliteten er jevnt over svært god, og datauttrekket gir tilgang til e-postadresser for over 99,9 % av alle studentene i målgruppen. Noe over 98 % av studentene er oppført med kontaktbare mobiltelefonnummer. Kjønn, alder, NUS-kode etc. finnes for over 99,9 % av studentene.

Når NOKUT har kvalitetssikret og bearbeidet dataene, sendes undersøkelsen ut.

Markedsføringen

Det ble jobbet aktivt med markedsføringstiltak overfor studentene, både fra NOKUTs og institusjonenes side. Den klart viktigste delen av dette arbeidet ble utført av institusjonene.

I etterkant av den første undersøkelsen (høsten 2013), spurte NOKUT kontaktpersonene ved institusjonene om hvilke tiltak de anså som mest effektfulle for å få opp svarprosenten. Informasjon om Studiebarometeret i undervisningen (av faglig tilsatte, andre ansatte eller studenttillitsvalgte) ble da spesielt fremhevet.

Etter at undersøkelsen i 2014 ble gjennomført, innhentet også NOKUT synspunkter på hvilke tiltak som anses som mest effektfulle. Ti av de 42 institusjonene som besvarte vår lille undersøkelse, brukte (lokal) svarpremiering. Alle disse mener dette hadde svært høy effekt. Tiltaket som scorer nest best er informasjon i undervisningen.

Det ble også gjort en del grep fra sentralt hold. Kunnskapsministeren skrev brev til ledelsen ved institusjonene med oppfordring til å arbeide for å heve svarprosenten. NOKUT utarbeidet en del informasjonsmateriell (plakater, flyere etc.), som flere institusjoner benyttet. NOKUT sørget også for at hver institusjon fikk tilgang til en egen nettside som viste løpende svarinngang per studieprogram per institusjonen. Mange institusjoner brukte dette verktøyet til å monitorere og følge opp studieprogram med svak svarinngang i spørreperioden. NOKUT har indikasjoner på at kontaktpersonenes engasjement og gjennomslagskraft påvirker svarprosenten på institusjonene.

⁷ Tidligere het de Universitetets senter for informasjonsteknologi (USIT).

Det vil bli utarbeidet en egen rapport, basert på undersøkelsen om tiltak, i løpet av 2015. Den vil legges ut på <http://www.nokut.no/studiebarometeret/analyser>.

Datafangsten

NOKUT har valgt å gjennomføre undersøkelsen elektronisk. Alternativet, papirskjema, kunne medført høyere svarprosent. Imidlertid er denne løsningen for ressurskrevende, både med hensyn på utgifter (trykking og porto) og lesing av data (maskinell lesing krever utstyr NOKUT ikke har). NOKUT bruker spørreverktøyet Easyresearch.

Svarperioden for undersøkelsen gikk over tre uker, fra 14. oktober til 5. november. NOKUT ønsker å inkludere alle studenter som er registrert i høstsemesteret, og kan derfor ikke be om uttrekk av data før etter 30. september, som er siste frist for å betale semesteravgiften ved en del institusjoner.⁸ Etter å ha mottatt data fra FSAT noen dager senere, buker NOKUT noen dager til kontroll og bearbeiding av data. Datafangsten kan dermed starte medio oktober, og perioden for datafangst varer til begynnelsen av november. Dette er en godt egnet periode for datafangst, med tanke på at studentene har rukket å gjøre en del erfaringer i høstsemesteret, og for å unngå og spørre dem i eksamensperioden.

Studentene ble kontaktet via sin private e-post, sin institusjons-e-post (ved de institusjoner der dette var relevant) og SMS. Studentene kunne besvare spørreskjemaet på PC, nettbrett og smarttelefon. Studenter som ikke hadde besvart skjemaet etter én utsending, ble purret videre ved neste utsending. Hver student ble maksimalt kontaktet fem ganger. Hver student har et unikt skjema, som han/hun får tilgang til via lenken som sendes. Studenten kan endre data når som helst i spørreperioden, den sist endrede versjonen lagres. Det er ikke mulig for en student å sende inn flere skjema.

Hver e-post og SMS inneholdt en lenke til undersøkelsen, samt en engelsk tekst. Hver student mottok sin unike (personlige) lenke til sitt eget svarskjema. Etter å ha klikket på lenken, fikk studenten opp muligheten til å velge språk (bokmål, nynorsk og engelsk), og deretter en kort introduksjonstekst.

NOKUTs erfaring er at studentene har ulikt syn på hvilken kanal de foretrekker å bli kontaktet gjennom og hvilken type plattform de foretrekker å svare på. Derfor vil vi fortsatt bruke både SMS og e-post. Vi har også erfart at de fleste bruker sin «private» e-postadresse langt oftere enn e-postadressen de får fra institusjonen. Enkelte institusjoner bruker av den grunn utelukkende de private adressene i sin e-post-kommunikasjon med studentene.

Mailprogram (gmail, hotmail etc.) kan oppfatte e-postene fra vårt spørreverktøy som søppelpost («spam»), og dermed stoppe e-postene.⁹ Risikoen for det øker jo flere e-poster fra samme server og med samme emnelinje som sendes ut i løpet av et kort tidsrom. Firmaet som hjelper NOKUT med datafangsten monitorer utsendingen og bremser på farten dersom hastigheten blir så stor at mailprogrammene kan oppfatte e-postene som spam. Derfor tar det lang tid å sende de mange tusen e-postene. I 2014 tok det 30 timer å sende ut de 58 000 første e-postene. Hastigheten lå på mellom 2 000 og 3 000 e-poster i timen (det sendes ikke ut på natta, pga. monitoreringen). Dette er en

⁸ Institusjonenes frister for semesterregistrering varierer mellom ulike datoer i september.

⁹ Mottagerne av e-postene vil se at studiebarometeret@nokut.no er avsender, serverne vil «se» at @web.easyresearch.se er avsender.

begrensning som er vanskelig å komme utenom. NOKUT vil løse det ved å informere institusjonene tydeligere om at e-postene vil komme til studentene på ulike tidspunkt.

Det er alltid en viss usikkerhet knyttet til om e-postene kommer frem og blir lest av mottagerne. Den enkelte student kan justere sikkerhetsinnstillingene på sine epostkonto, slik at e-poster fra Studiebarometeret havner i søppelboksen. Den enkelte student kan også manuelt flytte e-post fra (for han/henne) en ukjent avsender fra innboksen til søppelboksen, uten å lese den først. I listegrunnlaget er det trolig også en del epostkontoer som ikke lenger brukes.

Et alternativ er å bruke SMS som første kanal. Utsending av SMS er uproblematisk med hensyn på spam/hastighet, det tok om lag 30 minutter å sende de ca. 50 000 SMS-ene som gikk som andre utsending (etter den første e-posten) i 2014. Utfordringen med denne løsningen er at det for mange studenter kan virke uvant og kanskje litt pågående å få en slik SMS. Det er ikke plass til veldig mye informasjon i en SMS, og det er vanskelig å forklare mottagerne av SMS-en hva dette dreier seg om. I tillegg mangler vi kontakbart telefonnummer på om lag 2 % av populasjonen.

NOKUT ba alle institusjonene om at de måtte be IT-driftsfolkene sine om å la e-poster fra spørreverktøyet vårt komme gjennom spamfiltrene. På samme måte varslet vi UNINETT om at de måtte «hviteliste» e-poster fra vårt spørreverktøy. NOKUT opplevde dermed ingen problemer med brannmurer på institusjonene; alle e-poster stilet til studentenes «institusjonsadresser» kom dermed raskt gjennom til den enkelte brukeren.

Skjemautfylling: tidsbruk og frafall

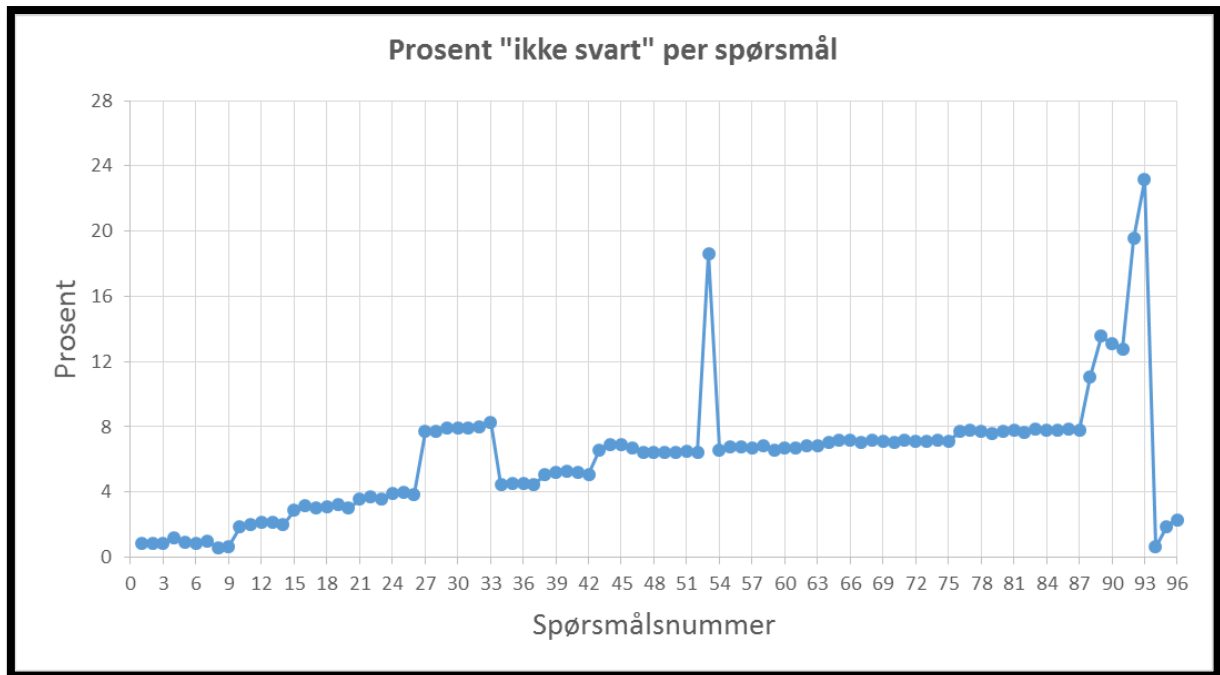
Ved utsendelse av spørreskjemaet til studentene indikerte vi at det ville ta om lag 10 minutter å gjennomføre besvarelsen. Studentene kunne starte å besvare skjema, for så å lukke skjema og fortsette senere. I beregningen av tidsbruk på utfylling av skjema, har vi derfor inkludert de 90 % som gjennomførte undersøkelsen på kortest tid.¹⁰ Blant disse var medianverdien 11,19 minutt (gjennomsnittet er noe høyere). Dette er noe høyere enn i 2013, noe som trolig skyldes endringer i spørreskjemaet. De to viktigste endringene i så måte er trolig at vi har endret og utvidet antall spørsmål om tidsbruk, og at en del studenter fikk et helt batteri av spørsmål om praksis, som også inkluderer et åpent kommentarfelt, som mange har valgt å fylle ut. Når vi ekskluderer de som fikk spørsmål om praksis, synker medianen til 10,54. Ekskluderer vi i tillegg de som valgte å kommentere undersøkelsen, synker medianen til 10,15.

Det var nesten 25 000 studenter som svarte på undersøkelsen. Ingen av spørsmålene er obligatoriske, studentene kan altså la være å fylle ut et spørsmål og hoppe til neste. Samlet sett er frafallet underveis i utfyllingen av spørreskjemaet nokså beskjedent. Totalt sett var det 8,2 % av alle som startet å svare på undersøkelsen som ikke fullførte hele undersøkelsen. Det faller flere studenter fra jo lenger ut i undersøkelsen vi kommer. På noen spørsmål er andelen «ikke svart» unaturlig høy, dette kommenteres mer senere.

Figuren under viser andel av respondentene som ikke har besvart spørsmål.

¹⁰ Dette fordi gjennomsnitt og median ikke blir reell ved å inkludere respondenter som tilsynelatende har brukt mange timer. (Det er ikke mulig for oss å logge pauser i utfyllingen).

Figur 1: Prosent av respondenter som ikke har besvart spørsmål

Y-aksen viser andel som ikke har svart, X-aksen spørsmålene i kronologisk rekkefølge.

Frafallet øker gradvis jo lenger ut i spørreskjemaet man kommer. Det første spørsmålsbatteriet som handler om «valg av studiested» har en «ikke besvart» andel på ca. 1 %. Den første store stigningen i «ikke besvart» er spørsmålene knyttet til praksis (spørsmål 27–33). Det er mulig de studentene som valgte å ikke besvare disse følte at de ikke hadde nok kunnskap til å svare, en del av dem hadde kanskje ikke hatt praksis ennå. Samtidig kunne studentene svare «vet ikke» på disse spørsmålene så det er noe underlig at «ikke besvart» andelen er såpass mye høyere enn for de foregående og etterfølgende spørsmålene. Spørsmål 53 lyder «hvilket mål har du til dine karakterer», den store «ikke besvart» andelen på dette spørsmålet indikerer at mange studenter er ukomfortable med å oppgi karaktermål. Samtidig tyder kommentarer i det åpne kommentarfeltet på at flere studieprogrammer ikke bruker karakterer eller kun bruker «bestått / ikke bestått» og dette kan også ha bidratt til den relativt store andelen av studenter som ikke har svart på spørsmålet. De fleste studentene som ikke besvarer dette spørsmålet fortsetter undersøkelsen. Den store økningen i «ikke besvart» mot slutten av undersøkelsen dreier seg om studentenes tidsbruk. Det opplevdes trolig relativt krevende å besvare spørsmål om tidsbruk.¹¹ At andelen «ikke besvart» øker naturlig (bortsett fra de unntakene som har blitt gjort rede for) indikerer at spørsmålene treffer godt og at veldig få spørsmål ikke blir forstått av respondentene.

¹¹ Spørsmål 88-90 gjelder tidsbruk på faglige aktiviteter, mens spørsmål 91-93 gjelder ikke faglig tidsbruk. De tre siste spørsmålene dreier seg om relevansen av tiden man bruker på «ikke faglig» arbeid, de ble kun stilt til studenter som hadde anmerket at de hadde brukt minimum en time på «ikke faglige aktiviteter».

Et frafall på ca. 8 % er akseptabelt for et såpass omfattende spørreskjema. Vi vil uansett forsøke å designe skjemaet slik at frafallet reduseres i neste undersøkelse. Det er også ønskelig å redusere antall spørsmål noe.

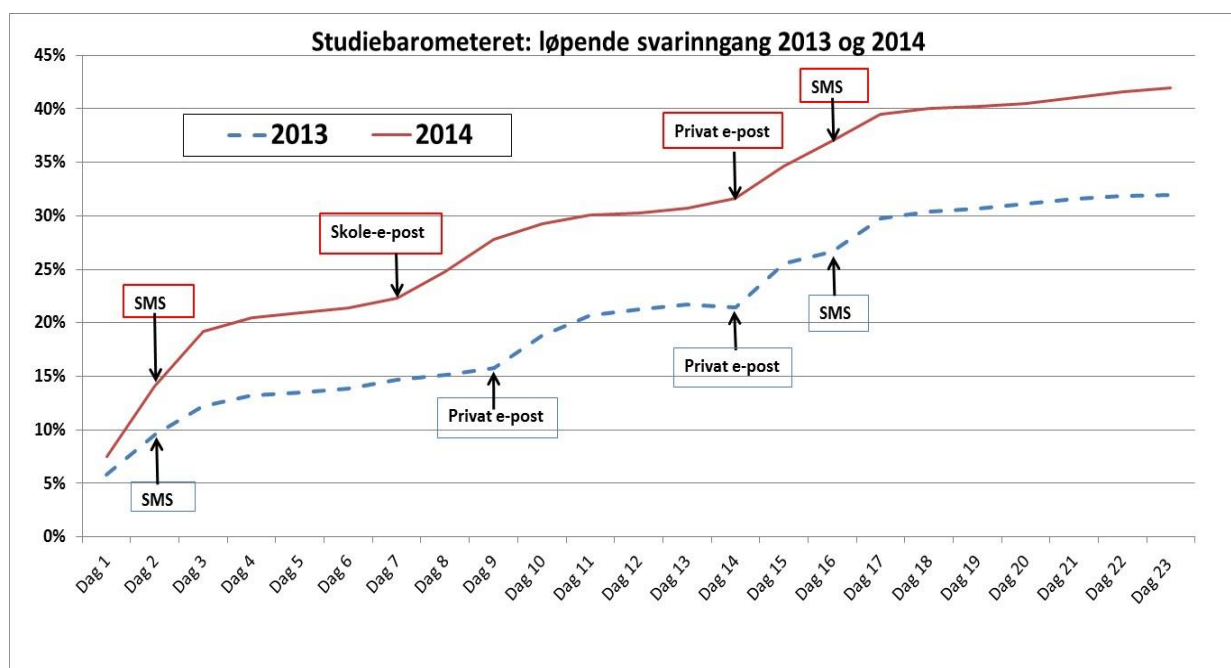
I tillegg til andelen av «ikke besvart» har vi sett på andelen av respondentene som har svart «vet ikke» på spørsmålene. Du kan lese mer om frafall og «vet ikke» i en egen analyse om reliabilitet og validitet på <http://www.nokut.no/studiebarometeret/analyser>.

4. Svarinngang

Nasjonalt nivå

Institusjonene var mer forberedt på gjennomføringen av Studiebarometeret i 2014, enn året før. Dette skyldes primært at Studiebarometeret var langt mer og bedre kjent blant tilsatte ved institusjonene enn i 2013. Institusjonene sto langt bedre rustet i arbeidet med å få inn svar i 2014. I 2013 besvarte 32 % av studentene som fikk skjema undersøkelsen, i 2014 økte dette til 42 %.

Figur 2: Kumulativ svarinngang fra første til siste dag 2013 og 2014

Y-aksen viser svarandel, X-aksen dager i perioden for datafangst. Den nedre, stiplende linjen viser utvikling i svarprosent i 2013. Den øvre, heltrukne linjen sier det samme i 2014.

De aller fleste responderer på en invitasjon/påminnelse til å delta i undersøkelsen i løpet av samme dag og dagen etter. Svarinngangen synker markant de påfølgende dagene. Hver utsending har dermed stor effekt i to dager. Institusjonenes lokale tiltak kan imidlertid påvirke dette noe. Trolig ble undersøkelsen også gradvis bedre kjent blant studentene, noe som kan ha gitt en langsom «snøballeffekt». Institusjonene kunne følge med på svarinngangen per studieprogram, og mange

satte i verk målrettede tiltak overfor studieprogram med lav svarprosent. Det ble observert store byks i svarprosent på noen institusjoner underveis i perioden på grunn av dette.

Svarinngangen etter første utsending (via e-post) var på nesten 15 %, noe som er klart høyere enn i 2013. Det er trolig to årsaker til det: Studiebarometeret var mer kjent blant institusjoner og studenter i 2014, og vi sendte skjema via de institusjonsgenererte e-postadressene i 2013 (mens vi brukte de private e-postadressene i 2014). Kontakt via SMS to dager etter ga en umiddelbar økning på rundt fire prosentpoeng. Disse to utsendingene sammen ga en mer langsiktig effekt på ytterligere tre prosentpoeng de fire påfølgende dagene.

Ved utsending av ny e-post en uke etter, var svarinngangen dermed 22 %. E-posten utløste en umiddelbar økning på ca. 3 prosentpoeng, mens den langsiktige effekten av denne e-posten, kombinert med effekten av tidligere henvendelser og institusjonenes lokale tiltak ga ytterligere sju prosentpoeng. Mange institusjoner satte i verk tiltak først i denne perioden, og en del andre intensiverte innsatsen i denne perioden.

Ved utsending av ny «privat» e-post uken etter var svarinngangen dermed 32 %. Denne e-posten ga en umiddelbar økning på 5 prosentpoeng. To dager etterpå sendte vi den siste henvendelsen (SMS), noe som bidro til å øke svarinngangen fra 37 % til 40 % de to første dagene. Den langsiktige effekten av denne e-posten ga ytterligere en økning, opp til 42 %.

Ved utløpet av svarperioden hadde vi oppnådd nesten 25 000 svar, noe som tilsvarer 42 %. I 2013 svarte 32 % av studentene i populasjonen. NOKUT hadde en målsetting på å få mer enn 40 %, og er derfor godt fornøyd med resultatet.

Institusjonsnivået

Et framtrekkende trekk er den store variasjonen mellom institusjonene. Svarprosenten varierte fra 92 % til 25 %.¹² Høyest svarprosent oppnådde Haraldsplass diakonale høgskole, deretter kom Rudolf Steinerhøgskolen og Bjørknes Høgskole. Ett annet framtrekkende trekk er at de mindre institusjonene jevnt over oppnådde høyest svarprosent. Trolig er informasjons- og markedsføringsjobben overfor studentene vesentlig enklere på mindre institusjoner enn på store. De seks største institusjonene, definert ut fra antall studenter i populasjonen oppnådde likevel relativt god svarprosent, i sjiktet 36 % - 44 %.¹³ Høyest svarprosent blant universitetene fikk Universitetet for miljø- og biovitenskap (NMBU) med 45 %. Blant de statlige høgskolene oppnådde Høgskolen Stord/Haugesund høyest svarprosent (64 %). Det er mulig å oppnå høy svarprosent ved hjelp av målrettet og aktivt arbeid også ved nok så store institusjoner: Høgskolen i Sør-Trøndelag, den 9. største institusjonen i Studiebarometeret, oppnådde 58 %. Middels store høyskoler som Høgskulen i Sogn og Fjordane (62 %) og Høgskolen i Østfold (60 %) gjorde det også godt.

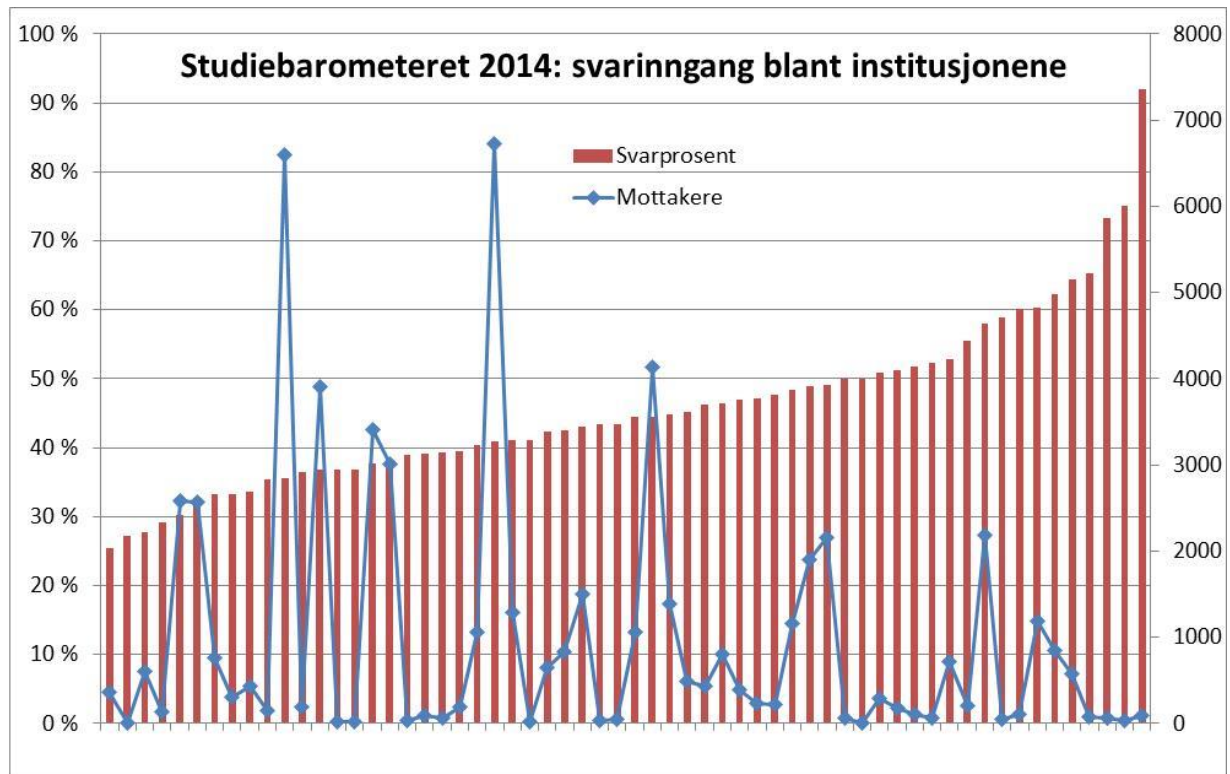
Sammenlignet med 2013, har 22 institusjoner økt svarinngangen med mer enn 10 prosentpoeng, 23 økte med mellom 0 og 10 prosentpoeng, mens 10 institusjoner hadde en nedgang. Institusjonen med størst økning fra året før var Høgskolen Stord/Haugesund (+ 37,4 %).

¹² En del studenter ved Institusjonen med lavest svarprosent var ved en inkurie ikke med i det originale listegrunnlaget, og fikk ikke spørreskjema før i den andre uken av undersøkelsen.

¹³ NTNU, Universitetet i Oslo, Høgskolen i Oslo og Akershus, Universitetet i Bergen, Handelshøgskolen BI og UiT Norges arktiske universitet.

Figuren under viser svarandeler for samtlige 58 institusjoner som deltok i undersøkelsen i 2014, samt størrelsen på institusjonene.¹⁴

Figur 3: Svarinngang fordelt på de institusjonene som deltok i Studiebarometeret 2014

Figur 2. Svarandeler for samtlige institusjoner som deltok i undersøkelsen (søyler). De firkantede punktene viser institusjonsstørrelse målt som antall studenter (mottagere av skjema) i populasjonen.

Utdanningstyper

Det er også forskjeller i svarinngangen mellom utdanningstypene, det virker som om det er enklere å få inn svar fra studenter i visse fagområder enn andre. Hver institusjons fagsammensetning påvirker dermed trolig total svarprosent på den enkelte institusjonen.

Utdanningstypene med størst svarinngang er ingeniør-andre og ingeniør-kjemi, med ca. 60 %, politi med 53 % og grunnskolelærer med 52 %. Lavest svarinngang, med mellom 33 % og 36 % har utdanningstypene samfunnsøkonomi, historisk-filosofiske fag, rettsvitenskap og farmasi.

Av de største utdanningstypene oppnådde økadm 39 %, sykepleier 42 %, helse og sosialfag-andre 46 % og siving 42 %. Tabellen under viser svarinngang for 2014 på noen utdanningstyper.

¹⁴ Det er 60 observasjoner i figuren. Årsaken til det er at Campus Kristiania er splittet i tre enheter: Markedshøyskolen, Norges helsehøyskole og Norges kreative høyskole.

Tabell 1: Svarinnngang på de ti største utdanningstypene

	Svarprosent	Svarende
ØKADM	39,1 %	9985
SYKEPLEIE	42,0 %	4348
HELSE OG SOSIAL ANDRE	45,7 %	3607
SIVING	42,3 %	3569
HIST-FIL	34,2 %	2769
RETTSVIT	35,3 %	2447
BARNEHAGE	45,4 %	2212
GRUNNSKOLE	52,5 %	2177
SOSIALFAG	41,8 %	1881
DATA-IT	36,8 %	1742

Studieprogramnivået

Det inngår totalt 1 738 studieprogram i Studiebarometeret 2014. Mange studieprogram er små, med få studenter og ditto få mottagere av spørreskjema. NOKUT spør ett årskull på de fleste studieprogrammene. På lange profesjonsstudier, som sivilingeniør, odontologi, medisin etc. spør vi både 2. og 5.års studenter.

For å unngå at enkelt svar skal gi store utslag og samtidig sikre anonymitet for studentene, opererer NOKUT med nedre terskelverdier for visning av svardata:¹⁵

- Det kreves minst 10 svarende og svarprosent høyere enn 19,5 % for at vi skal vise svardata for et studieprogram
- I tillegg publiseres svardata for studieprogram om antall svarende er minst 6 og svarprosenten er høyere enn 49,5 %

Isolert sett, ved bare å se på 2014-data, tilfredsstillers om lag halvparten av studieprogrammene *ikke* terskelverdiene:

- 636 programmer (36,5 %) hadde 5 eller færre svar
- 216 programmer (12,4 %) hadde mellom 6 og 9 svar, men mindre enn 49,5 % svarandel
- 8 programmer (0,4 %) med mer enn 9 svar hadde mindre enn 19,5 % svarandel.
- Totalt 860 studieprogrammer har for få svar / for lav svarprosent i 2014 til å tilfredsstillers terskelverdiene

En liten overvekt av studieprogrammene tilfredsstillers imidlertid terskelverdiene:

- 91 programmer (5,2 %) har mellom 6 og 9 svarende og mer enn 49,5 % svarandel
- 787 programmer (45,2 %) har mer enn 9 svarende og mer enn 19,5 % svarandel
- Totalt 878 studieprogrammer har mange nok svar / høy nok svarprosent i 2014 til å tilfredsstillers terskelverdiene

Tabellene under viser svardata for 2014 og antall og andel studieprogram i ulike grupper av antall svarende og svarandel.

¹⁵ Terskelverdiene ble oppjustert i 2014: nedre grense for svarprosent ble hevet fra 10 til 19,5.

Tabell 2: Antall svarende og studieprogram i 2014 (kun studieprogram som er over terskelverdiene)

Svarende	Antall studieprogram	Andel studieprogrammer
6-9	91	10,4%
10-19	439	50,0 %
20-29	160	18,0 %
30-39	71	8,0 %
40-49	35	4,0 %
50-59	23	2,6 %
60+	59	6,6 %

Tabell 3: Svarandel og studieprogram i 2014 (kun studieprogram som er over terskelverdiene)

Svarandel	Antall programmer	Andel programmer
19,5-29,9 %	74	8,2 %
30-39,9 %	192	21,6 %
40-49,9 %	183	20,6 %
50-59,9 %	200	22,6 %
Over 60 %	229	26,0 %

Vi ser at blant den halvparten som tilfredsstillter terskelverdiene, har halvparten (439) av studieprogrammene så få antall respondenter som mellom 10 og 19. Mange av programmene har høy svarprosent: hele 429 studieprogram har mer enn 50 %.

I Studiebarometeret 2014 var det få studieprogram der svarandelen var lavere enn 10 %. Blant studieprogram med seks eller flere svarende, var det bare 20 program der svarprosenten var lavere enn 19,5 %. Svarprosenten er altså i svært liten grad en begrensende faktor. Den begrensende faktoren ligger primært i at mange studieprogram har få respondenter

5. Hvor mange studieprogram kan vi vise svardata for?

Studiebarometeret er rettet inn mot å vise studentenes oppfatninger av opplevd kvalitet på studieprogramnivået. Studentens oppfatninger av kvaliteten i studieprogrammene vil i nettportalen Studiebarometeret.no bli vist som den gjennomsnittlige scoren på spørsmålene som er stilt blant de som har svart, både i form av indekser basert på flere beslektede spørsmål og som svar på enkeltspørsmål.

For å kunne vise svardata for flere studieprogram, slo vi sammen svardata fra 2013 og 2014 for 272 studieprogram som ikke tilfredsstilte terskelverdiene i 2014. Dersom sammenslåingen av resultatene for slike program gjorde at programmet nådde terskelverdiene, vises nå resultatene fra disse programmene i portalen. Dette grepet, samt den økte svarprosenten i 2014, gjør at langt flere programmer vises med svardata i portalen i år. (Studieprogram som ikke tilfredsstillter terskelverdiene, er søkbare og synlige med navn og bakgrunnsvariabler i portalen.)

Mens portalen i fjor hadde svardata for ca. 40 % av alle studieprogrammene (men med ca. 70 % av alle studentene), er de tilsvarende tallene i år henholdsvis 66 % og ca. 90 %. Noe forenklet kan vi si at studieprogrammene der studenter flest går, har svardata i Studiebarometeret. At kun 66 % av

studieprogrammene tilfredsstillt kravene, skyldes i hovedsak at svært mange studieprogrammer har få studenter. I grunnlaget for undersøkelsen (andre og/eller femte års studenter) hadde om lag 27 % av studieprogrammene 10 eller færre studenter.

Totalt oppfyller 1 155 studieprogram kravene til svarinngang, slik at data om studentenes oppfatninger av kvalitet blir offentliggjort. Av disse, har 123 program mellom 6 og 9 svarende og mer enn 49,5 % svarandel. De resterende har mer enn 10 svarende og mer enn 19,5 % svarandel. Andelen studieprogram med tilstrekkelig svarinngang er naturlig nok størst på bachelornivå, der programmene gjennomgående har flest studenter. Blant de 955 mastergradsprogrammene omfattet av undersøkelsen, fikk vi tilfredsstillende svarinngang for 723, noe som tilsvarer 76 %. Blant de 783 mastergradsprogrammene, fikk vi tilfredsstillende svarinngang for 432, noe som tilsvarer 55 %.¹⁶

Terskelverdiene indikerer ikke statistisk robusthet. Hvorvidt resultatene som blir presentert er statistisk signifikante eller ikke, avhenger både av antall svarende og svarprosent. Krav om statistisk signifikans ville gjennomgående kreve flere svar, med den konsekvens at vi bare kunne vise data for en liten andel av studieprogrammene.

Samtidig er studieprogram vi viser med svardata i portalen gjennomgående ganske robuste: Blant disse 1 155 studieprogrammene er gjennomsnitt svarprosent 48 og antall svarende 22.

NOKUT har ingen planer om å slå sammen data for flere enn to år. Vi ser imidlertid for oss at svarprosenten går noe opp, slik at dataene blir mer robuste de kommende årene.

¹⁶ Alle tallene i dette avsnittet gjelder for datasettet som består av noen program der data for 2013 er slått sammen med data for 2014. Det er dette datasettet som brukes i www.studiebarometeret.no. Uten å inkludere 2013-data på noen program, ville vi vist data for 50,5 % av alle studieprogrammene.